

Facit

till Svårt litterärt korsord,
julen 2021,
av Per Starbäck

Vågrätt

1 LÖWENSTJERNA

Jaktslottet i frågan är det som finns i *Jaktslottet* av Carl Jonas Love Almqvist. Där introduceras detta jaktslott där många av verken i *Törnrosens bok* berättas. Slottet ägs av Hugo Löwenstjerna, som oftast kallas Herr Hugo.

(I några utgåvor har namnet stavats Löwenstjärna, så det är lika godkänt det.)

10 ANTAS

Ett inte så litterärt ord fick i alla fall en viss koppling till temat.

11 RODDBÅTEN

Det var vid en roddtur uppför Themsen som *Alice i Underlandet* kom till. Charles Dodgson, mer känd som Lewis Carroll, berättade för Alice Liddell och två av hennes systrar.

12 GARDELL

Citatet är från *Fru Björks öden och äventyr* av Jonas Gardell (1992).

13 SPIONEN

David John Moore Cornwell är mer känd som John le Carré, och detta syftar på hans *Spionen som kom in från kylan*.

14 ÅTAL

Det har bland annat August Strindbergs *Giftas* och Gustave Flauberts *Madame Bovary* lett till (och så klart en mängd andra böcker också).

15 OCCITANSKA

Frédéric Mistral, som blev nobelpristagare 1904, skrev sin poesi på den provensalska dialekten av occitanska.

20 GUDAFLAMMA

Sången "Sköna maj, välkommen" har text av Johan Ludvig Runeberg.

21 KNUT

Knut Hamsun.

23 FÄSTEMÖ

Detta är början av dikten "Den lilla kolargossen", skriven av Erik Gustaf Geijer år 1814.

26 RAIVOLA

Edith Södergran föddes 1892 i Sankt Petersburg men växte upp i byn Raivola på Karelska näset. (Hon gick även bort i samma by.)

27 MARTINSON

Denna fina dikt av Harry Martinson, återgiven i dess helhet i frågan, heter "Det ytligas ondska". Den ingick i diktsamlingen *Passad* från 1945.

28 TITTA

Denna korta dikt (fyra rader!) "Ur gatuvimlet" av Nils Ferlin är med i samlingen *Från mitt ekorrhjul* (1957).

Här handlade det väl mera om vad för ord som passade än att kunna och komma ihåg denna dikt, skulle jag tro.

29 FISKFÖRSÄLJAREN MED DET OVANLIGA NAMNET TORARIN

Torarin (Þórarinn) är ett namn som förekommer i flera isländska sagor, och ger associationer till sådana i denna historia med liknande motiv. I Sverige har nog namnet alltid varit mycket ovanligt, om det ens funnits alls.

Lodrätt

2 ÖSTERLAND

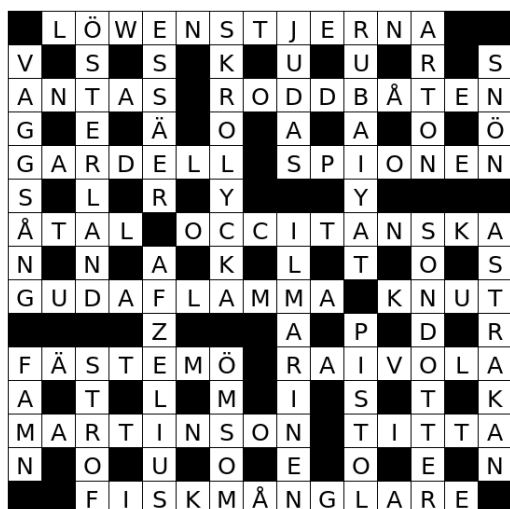
Den första raden i denna visa utelämnades i frågan: "Till Österland vill jag fara". Och det är ju också titeln på denna visa som troligen är skriven av sjömannen Anders Flöjja.

3 ESSÄER

Michel de Montaigne och Francis Bacon är bland de tidigaste essäisterna, i alla fall bland dem som kallade sina texter för essäer.

4 SKROLYCKA

Torparen med den stora faderskärleken var Jan i Skrolycka, far till Klara Fina Gulleborg i Selma Lagerlöfs *Kejsarn av Portugalien*.

5 JUDAS

I Dante Alighieris *Den gudomliga komedin* påträffas Judas, Brutus och Cassius i den nionde och innersta kretsen av helvetet, där de tuggas levande av Satan.

6 RUBAIYAT

Detta var väl den svåraste frågan? Jag har många gånger hört min far citera detta, fast på engelska:

*Awake! for Morning in the Bowl of Night
Has flung the Stone that puts the Stars to Flight:
And Lo! the Hunter of the East has caught
The Sultan's Turret in a Noose of Light.*

Omar Khayyam var en persisk matematiker och astronom som levde 1048–1131. Han skrev även poesi som har samlats i efterhand, även om det är oklart hur mycket av det skrivna som faktiskt är av honom och vad som skrivits av andra.

Berömmelsen i vår del av världen kom på 1800-talet när Edward FitzGerald översatte dessa verser till engelska under titeln *Rubáiyát of Omar Khayyám*. "Rubá'iyát" betyder fyrradningar, helt enkelt.

. I frågan citeras en översättning till svenska av Sten Selander, första gången publicerad 1919 som *Rubaiyat*.

7 ARTON

Syftar på "De aderton" för Svenska akademien.

8 VAGGSÅNG

Detta är början av dikten "Vaggsång" av Johan Olof Wallin. Den är nog inte så känd, men att det var en vaggsång hördes väl ändå?

9 SNÖN

Från Viktor Rydbergs "Tomten".

16 ILMARINEN

Så heter mästersmeden i Kalevala.

17 SONDOTTER

Sommarboken av Tove Jansson handlar mycket om flickan Sophia och hennes farmor. (De bygger för övrigt på Toves brorsdotter Sophia och hennes farmor, det vill säga Toves mor Signe Hammarsten-Jansson, kallad "Ham".)

I första versionen av detta korsord hade jag skrivit den felaktiga nyckeln "Alex Schulman till Sven Stolpe" som istället hade passat som nyckel till DOTTERSON. Jag ber om ursäkt för den förvirring jag orsakade en del genom detta fel!

18 ASTRAKAN

Detta är första hälften av "Frida sörjer sommaren" i *Fridas bok* av Birger Sjöberg.

19 Denna dikt "Näcken" är skriven 1812 av prästen, psalmförfattaren och folklivsforskaren Arvid August Afzelius, till den redan existerande melodin "Näckens polska",

Demant = diamant.

22 PISTOL

Falstaff är här inte fakiren utan den Falstaff som är en återkommande figur hos Shakespeare. (Han är med i *Henrik IV* och *Muntra fruarna i Windsor*. Citatet är taget från *Henrik IV* och är en beskrivning av Falstaffs kamrat som heter Pistol.

23 FAMN

Från "Calle Schewens vals" av Evert Taube.

24 STROF

Terziner är ett slags treradiga strofer som till exempel Dantes *Den gudomliga komedin* består av.

25 ÖMSOM

*Buffeln är ett hornigt djur,
ömsom ko och ömsom tjur*

Detta står under B i det ABC som inleder *Envar sin egen professor* av Falstaff, fakir.

När jag delade ut detta kryss påstod jag att det var det första i en årlig tradition med litterurkryss. Så på återseende julen 2022!